

Rész és egész dialektikája

SZABAD ÖTLETEK JEGYZÉKE

Az egész tortából

mindenki kap egy részt,

akár egyenlőt, akár egyenlőtlen,

a részek összege kiteszi az egészt -

ha mégsem, akkor valaki lopott...

*

Vannak egész és vannak tört számok,

a fél, a harmad, a negyed, az ötöd stb.

ugyanannak az egésznek a része -

ha tortát osztunk fel,

akkor minőségileg mind ugyanolyan,

csak mennyiségileg egyre kisebb és kisebb...

*

Egy torta tört részéből, töredékéből

pontosan tudható, hogy milyen volt az egész -

más a helyzet, amikor egy régésznek kellene

a megtalált töredék tárgyi leletekből

az egészet rekonstruálni -

előbb az egész használati vagy dísz tárgyat,

később az egész letűnt kultúrát...

*

Milyen sokféle értelemben beszélhetünk részről?

részegység - (és a részegség?)

részvétel - (és a részvét?)

részeltetni - részesülni

ízeltő, kóstoló

részeredmény - végeredmény

hiányzó rész

csonka és ép test

teljes és csonka család

fragmentum, töredék - egész mű, életmű

áruminta - mintapéldány

reprezentatív mintvétel

kisebb vagy nagyobb részben

a jobbik részt választani

egyrészt és másrészt

részletfizetés

részigazság

félműveltség

teljes élet - hiányzó rész

egészség - (hiány)betegség

stb. stb. stb.

*

Ismeretes az a hasonlat,

mely az emberiség nagy vallásait, bölcsleteit

úgy szemlélteti

mintha a magánvaló isten egy elefánt lenne,

amit a sötétben tapogatva kellene megismerni,

s ezt az idő végessége és a megközelítés helye miatt

mindenki csak részlegesen képes véghezvinni -

az egyik a nagy ormányát,

a másik a hatalmas füleit vagy oszlopos lábát

hangsúlyozza, illetve teszi egyedüli ismérvvé...

*

Rész szerint van meg bennünk az ismeret,
de ezekből a részekből összeállhat egy kerek egész,
különösen akkor,
ha ezeket a részeket az egészre tekintettel kutatjuk,
s nem veszünk el a lényegtelen részletekben...

*

És amikor az örököző a részletekben bújjik el?
Az egészében igen tetszetős hitelszerződés
egyik eldugott kis mellékpontjában...

*

Ismert az a rajzolós játék is,
amikor egy embert kell többeknek lerajzolni,
de mindenki csak egy részét kapja feladatul,
ki a fejét, ki a lábát,
és nem tudja, hogy a többi mit csinál,
s a végén ezért nem áll össze a sok részegység
egy normális egész emberré,
csak egy torzóvá, szörnyszülötté...

*

Egy kakukkos órát szétszedhetünk részeire,
ami a könnyebb rész,
s ha jól figyeltünk, össze is tudjuk megint állítani,

ami a nehezebb rész...

De egy emberrel ugyanezt már nem tehetjük meg,

mert nem bonyolult gép, hanem egy élőlény,

amelynek ráadásul még lelke is van,

sőt amit legfőképpen egy vagy több szellemiség irányít....

Gondolatban végrehajthatjuk az elemzést, az analízist,

csak utána sikerüljön a szintézis,

ami az ember megismerésének, megértésének nagyobb foka lehet...

*

Hiába van meg az óra minden alkatrésze,

ha nem tudjuk megfelelő sorrendben stb. összerakni,

akkor csak egy halom ócskavas,

ami csak egy teher, mert lehúzza zsebünket,

de nem mutatja a pontos időt,

nem tölti be rendeltetését -

ez az egész több mint a részek összege...

*

Ugyanazokból a részekből, nyersanyagokból

milyen sokféle és milyen más-már minőségű étel főzhető

a méregtől és a mosléktól induló skálán egészen a ...

Ugyanazokból az építőelemekből hánféle ház építhető:

lakhatatlan, eklektikus, giccses, organikus, disznóól stb. stb.

Az egész több mint a részek összege...

*

Egy csoportot tagok alkotnak,
de ha már létrejött a csoport,
akkor már külön életet is él,
a létrehozóiktól függetlenül,
azok kiválását és kihalását is túlélve -
saját története, hagyományai és szabályai vannak,
s szellemisége: esprit du corps

*

Egy férfi és egy nő összekapcsolódása
nem pusztán egy bármikor részeire bontható párt alkot:
ők ketten egy új egységet alkotnak,
melyben a részek is irreverzibilis változáson mennek át

*

Ugyanaz a rész, például egy szó,
mennyire más lesz, más jelentéssel bír,
ha más kontextusba kerül,
ahogy egy számnál oly döntő a helyiértéke...

*

Ki lehet egy részt ragadni az egészből, az összefüggéseiből,
s akkor idézünk néhány elemet, de nem az egész szellemiségét,
s így hamisíthatunk

*

Sok-sok igazat elmondhatunk, vallhatunk

élettörténetünkből -

de ha egy fontos részt elhallgatunk,

akkor az egész csak féligazság,

végző soron hazugság lesz...